

BRATISLAVSKÁ DEKLARÁCIA O BUDÚCNOSTI EURÓPSKEJ ÚNIE

EÚ: Ďalších 20 rokov

Bratislava, 9. máj 2024

Preambula

Bratislava bola jedným z 10 hlavných miest európskych krajín, ktoré si nedávno pripomínali 20. výročie členstva v Európskej únii. Tieto dve dekády, 2004 – 2024, ani zďaleka neprinesli len pozitíva, ale priniesli aj celý rad kríz, v dôsledku ktorých je dnešná EÚ úplne iná ako EÚ pred dvadsiatimi rokmi. Príkladom je fiškálna nezodpovednosť niekoľkých generácií politikov a dlhodobé snahy neefektívne regulovať život občanov a firiem. Fiškálna nezodpovednosť umožnila udržiavať systémy ako sú dôchodky, zdravotníctvo a školstvo nereformované. Prílišná regulácia mala za následok nepružné trhy práce, stratu konkurencieschopnosti a nízky hospodársky rast. Európsky spôsob života je tak v ohrození. Aby EÚ opäť mohla byť priestorom dlhodobej prosperity, bezpečnosti a vysokej kvality života jej občanov, je nevyhnutné čo najskôr urobiť niekoľko zásadných zmien.

EÚ neuskutočiteľnými víziami poškodzuje samu seba

Najdôležitejšími výzvami sú zlepšenie systému riadenia EÚ a zvýšenie konkurencieschopnosti. Európska únia nikdy nemala núdzu o síce ambiciózne, ale nie vždy dobre premyslené vízie. Snahy o ich realizáciu spôsobili zníženie konkurencieschopnosti a obrali Európu o ekonomický rast. EÚ tak začína čoraz viac zaostávať za inými krajinami, ktoré sú úspešnejšie aj preto, že neuskutočiteľnými víziami nepoškodzujú vlastnú ekonomiku. V Európskej únii sa potrebujeme vrátiť k snahe maximalizovať štyri ekonomické slobody. Potenciál spoločného trhu nebol dodnes plne využitý práve preto, že základné ekonomické slobody boli z rôznych dôvodov obmedzované. Práve súkromný sektor, osobná sloboda a podnikateľská iniciatíva boli kľúčovými faktormi, ktoré generovali viac ako 200 rokov európskej prosperity. Problémom EÚ je, že prijímané pravidlá a opatrenia slobodu aj podnikateľskú iniciatívu čoraz viac obmedzujú, miera prerozdelenia dlhodobo stúpa, verejné výdavky neustále rastú a s nimi aj finančné zaťaženie. Európa tak sama prispieva k svojmu relatívnemu úpadku v porovnaní s jej hlavnými konkurentmi.

Potrebujeme trhovú ekonomiku bez nadmernej regulácie

Potrebujeme zastaviť ekonomickú stagnáciu a podkopávanie ekonomiky nesprávnym mixom politik. Aby Európa opäť našla stratenú dynamiku, musí sa vrátiť k princípom trhovej ekonomiky s nízkymi daňami a nižšou byrokraciou, ktorej kľúčovým faktorom je podnikateľská iniciatíva a nie veľkolepé nepremyslené projekty financované z peňazí daňových poplatníkov. Európa potrebuje zásadne deregulovať a odbyrokratizovať, aby súkromný sektor opäť mohol byť zdrojom prosperity. Na vyriešenie dlhodobých nerovnováh a zároveň zlepšenie konkurencieschopnosti nie je iná cesta len fiškálna zodpovednosť, reformy systémov financovaných z daní, efektívnejšia regulácia, menej štátnych zásahov, väčšia flexibilita trhu práce, politika priaznivejšia pre podnikanie, inými slovami hlboké štrukturálne reformy vo všetkých členských štátoch EÚ. Ak vytvoríme priaznivé podmienky pre podnikanie európskych firiem, od živnostníkov cez malé a stredné podniky až po veľké korporácie, potom bude ekonomika silná, bude stabilne rásť a bude tak vytvárať zdroje pre riešenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych problémov 21. storočia.

Nasledujúcich 20 rokov: 10 kľúčových odporúčaní pre úspešnú EÚ

Na základe uvedeného predstavujeme 10 kľúčových odporúčaní. Ich realizácia vytvorí predpoklady pre úspech EÚ v nasledujúcich dvoch dekádach.

I. Vyššia konkurencieschopnosť EÚ

EÚ bude ekonomicky úspešná len vtedy, ak jej produkty a služby budú kvalitnejšie alebo lacnejšie ako produkty a služby zvyšku sveta. Aj ostatní sa snažia. „Čínsky drak“ sa prebudil, Amerika sa spamätala, krajiny Latinskej Ameriky, ale aj Afriky sú hladné po úspechu. Doslova jediným receptom pre EÚ je preto zvýšenie konkurencieschopnosti:

1. *Nezavádzanie vlastných daní EÚ a umožnenie daňovej konkurencie*, ktorá chráni občanov pred nadmerne rastúcim daňovým zaťažením a podporuje súťaž medzi jednotlivými krajinami EÚ. Lebo súťaž je presne to, čo potrebujeme.
2. *Zúženie mandátu ECB na stráženie cenovej stability a ukončenie nákupov štátnych dlhopisov zo strany ECB*. ECB nesmie financovať deficit štátneho rozpočtu a nesmie prispievať k vytváraniu európskeho dlhu. Platné pravidlá musia byť dodržiavané.
2. *Zásadné zníženie množstva regulácií*. Je potrebné na prechodné zaviesť povinnosť, aby každé prijaté nariadenie resp. smernica boli kompenzované zrušením iných existujúcich nariadení alebo smerníc vo výške dvojnásobku nákladov, ktoré spôsobí.
4. *Zachovanie otvorenosti EÚ pri dovozoch strategických surovín namiesto snahy o sebestačnosť za akúkoľvek cenu*. V európskej diskusii o strategickej autonómii treba presadzovať dôraz na diverzifikáciu dodávateľských kanálov, nie na protekcionizmus.

II. Posilnenie subsidiarity EÚ

Pre úspešné fungovanie Európskej únie je kľúčové mať účinný systém poistiek, ktoré predídu prílišnej centralizácii a zabezpečia dodržiavanie dôležitého princípu subsidiarity:

5. *Zachovanie konsenzuálneho rozhodovania (práva veta) na Rade EÚ* v kľúčových otázkach, a to najmä v oblasti nových európskych daní a zdaňovania.
6. *Zriadenie subsidiárneho súdu EÚ*, ktorý bude posudzovať, ktoré právomoci bude vykonávať EÚ a ktoré členský štát.

III. Zelenšia EÚ s rozumom

Vnímajúc dôležitosť klimatických opatrení, považujeme za akútne prehodnotiť už schválené alebo pripravované legislatívne návrhy týkajúce sa Green Dealu, najmä so zreteľom na:

7. *Zefektívnenie a zrealnenie Green Dealu v kontexte našich ekonomických možností*, s cieľom zabrániť ďalšiemu poklesu konkurencieschopnosti a životnej úrovne obyvateľov EÚ.
8. *Presadzovanie princípu technologickkej neutrality*. Práve technologická neutralita a s ňou spojená variabilita možných technológií vytvorí najlepšiu ponuku pre všetky možné a potrebné spôsoby znižovania emisií skleníkových plynov.

IV. EÚ a svet

Európa čelí dramaticky sa zhoršujúcemu vonkajšiemu prostrediu. To má zásadný dopad aj na vnútornú stabilitu a bezpečnostnú situáciu a na podmienky pre život občanov jej členských krajín:

9. *Zabezpečenie európskej hranice proti nelegálnej migrácii*. Stráženie schengenskej hranice definovať ako kľúčový cieľ EÚ z bezpečnostného aj politického hľadiska.
10. *Zvýšenie obranných schopností členských štátov je bezpečnostným záujmom EÚ*, aj s využitím koordinácie pri príprave súvisiacich investícií jednotlivých štátov na európskej úrovni.